

Enskild motion

Motion till riksdagen 2012/13:Ub434 max

av Hillevi Larsson m.fl. (S)

Barnomsorg på obekväm arbetstid

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av barnomsorg på obekväm arbetstid.

Motivering

Förr i världen var det ingen självklarhet att kvinnor kunde fortsätta arbeta efter att de fött barn. Kvinnorna förutsattes ägna sig åt barnen under uppväxtåren och välja bort arbetslivet. De flesta hade heller inte något val eftersom barnomsorg saknades.

Utbyggnaden av barnomsorg i offentlig regi har inneburit en revolution för jämställdheten och i dag anses det som en självklarhet att man ska kunna kombinera arbete och familj.

Numera är det till och med lagstadgat att kommunerna ska erbjuda barnomsorg inom rimlig tid så att ingen ska behöva säga upp sig från sitt jobb eller tacka nej till ett nytt jobb för att barnomsorg saknas.

Men tyvärr finns det en begränsning i lagen. Det finns inget krav på kommunerna att erbjuda barnomsorg på obekväm arbetstid (OB) – det vill säga helger, kvällar och nätter.

På åtskilliga kommunala förskolor är arbetstiderna inte ens anpassade efter att föräldrarna arbetar heltid. Någon av föräldrarna (läs mamman) förutsätts gå ned till deltid för att hinna ta sig från jobbet och hämta barnen innan dagiset stänger kl. 16.00–17.00 (!).

I slutet av 2009 frågade Makalösa föräldrar landets kommuner hur många som erbjöd barnomsorg på obekväm arbetstid. 60 procent av dem som svarade uppgav att de inte erbjöd tjänsten över huvud taget.

Året dessförinnan var det hälften av kommunerna som inte hade barnomsorg på obekvämlig arbetstid. Det innebär en försämring på bara ett år.

Det i särklass vanligaste skälet som kommunerna uppgav till att de inte hade OB-barnomsorg var att det inte fanns någon efterfrågan. Den ekonomiska krisen och försämrade ekonomi i kommunen angavs också som skäl, särskilt från de kommuner som tidigare erbjudit tjänsten men nu dragit in den.

När det gäller efterfrågan kan man lätt beräkna den genom att titta på hur arbetsmarknaden ser ut. Inom många yrken gäller helt andra arbetstider än bara kl. 7.00–17.00 vardagar. Som exempel kan nämnas kulturarbetare, poliser, personal inom vård, äldreomsorg, handel, försäljning och service. Eftersom småbarnsföräldrar återfinns i alla dessa yrkesgrupper är det ganska lätt att räkna ut att det finns ett behov av barnomsorg även på udda arbetstider.

Förutom det uppenbara behov som finns – med småbarnsföräldrar som vänder sig till medierna och startar upprop och insamlingar – finns också ett stort dolt behov. Eftersom flertalet kommuner inte erbjuder barnomsorg på obekvämlig arbetstid försöker småbarnsföräldrarna fixa barnomsorgen på annat sätt för att inte förlora jobbet. Det kan handla om att ta hjälp av släkt, vänner och grannar eller till och med att ta med barn till jobbet.

Då kan det te sig som att dessa föräldrar inte behöver barnomsorg för sina barn, när de i själva verket är i akut behov av det. Det tär på relationerna att hela tiden binda upp släkt och vänner med påtvingad barnpassning. Riskerna är dessutom hela tiden att det kör ihop sig och att barnet inte har någonstans att ta vägen. Det finns ingen trygghet för vare sig barn eller föräldrar i denna situation.

Det finns dessutom många föräldrar som inte har någon att tillgå – varken partner, barnens mor- eller farföräldrar eller någon annan. De riskerar att bli arbetslösa till följd av detta.

I synnerhet ensamstående föräldrar har en mycket tuff situation om de samtidigt jobbar OB. De måste ju anpassa sig efter de arbetstider som gäller om de ska kunna behålla jobbet.

14 procent av de ensamstående mammorna med barn under sju år är i dag arbetslösa. Det är en hög siffra och kan ha ett samband med att barnomsorgen i många kommuner inte är anpassad efter hur arbetsmarknaden ser ut.

Servicesamhället har slagit igenom på bred front med kvälls- och nattöppna butiker, pubar och matställen. Den växande underhållnings- och upplevelseindustrin arbetar när

andra är lediga och kan ta del av utbudet – det vill säga helger, kvällar och nätter. Inom vård och omsorg hålls verksamheten i gång dygnet runt liksom i industrin och så vidare. Trots att vi ser denna utveckling på arbetsmarknaden är budskapet till småbarnsföräldrar på många håll att de gärna får arbeta, men bara inom vissa begränsade yrkesområden och begränsade arbetstider, annars får de ingen barnomsorg.

Det innebär ett hårt slag mot jämställdheten eftersom många kvinnor arbetar på obekvämt arbetstid. Huvuddelen av de ensamstående föräldrarna är dessutom kvinnor och i många fall arbetar båda föräldrarna på obekvämt arbetstid – då måste någon gå ned i arbetstid eller säga upp sig.

Brist på barnomsorg på obekvämt arbetstid går stick i stäv med arbetslinjen. Vi borde i stället uppmuntra småbarnsföräldrar att försörja sina familjer och skapa trygghet, kontinuitet och pedagogisk utveckling även för barn med föräldrar som jobbar OB. Regeringen kräver numera att arbetslösa ska kunna ta jobb utanför sitt närområde från dag ett av arbetslöshet. Det innebär en speciell utmaning för småbarnsföräldrar, eftersom redan ganska korta pendlingsavstånd från hemkommunen kan innebära att man inte hinner hämta barnen innan förskolan stänger.

Även i kommuner som har OB-barnomsorg kan det bli problem. På en del håll krävs det att barnen ska vara i förskolan sent på kvällen och natten. Behöver de bara stanna till 18.00 eller 19.00 på kvällen anses de inte ha behov av ”nattis”. Föräldrarna hamnar i dessa fall i en omöjlig moment 22-situation. De slutar jobbet för tidigt för att vara berättigade till OB-förskola, men de jobbar för sent för att kunna ha barnen i den vanliga förskolan som stänger tidigare.

De deltidsarbetslösa som till följd av regeringens politik fått kraftigt försämrade ekonomi har av regeringen uppmanats att säga upp sig från sina deltidsjobb och söka heltidsjobb. De ställs inför ett dubbelt dilemma: dels svårigheten att få ett heltidsjobb och risken för heltidsarbetslöshet, dels svårigheten att få barnomsorg som är anpassad efter arbetstiderna på ett heltidsjobb. De som lyckas få heltidsjobb riskerar att inte kunna ta det om de har oturen att bo i en kommun med oflexibla tider inom barnomsorgen.

I den nya skollag som regeringen presenterat finns inga ytterligare krav på kommunerna att erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid. Det är bedrövligt! Kommunerna bör vara skyldiga att erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid åt dem som behöver det. Staten har ett ansvar för att kommunerna får hjälp att klara detta uppdrag ekonomiskt. Långsiktigt innebär god tillgång på barnomsorg på obekvämt

arbetstid en vinst för hela samhället eftersom fler småbarnsföräldrar därmed kan kombinera arbete och familj.

Stockholm den 4 oktober

2012

Hillevi Larsson (S)

Carina Hägg (S)

Åsa Lindestam (S)

Lena Sommestad (S)

Carina Ohlsson (S)

Eva-Lena Jansson (S)

Kerstin Engle (S)

Carina Adolfsson Elgestam

Monica Green (S)

(S)